

ת"פ 59169/06/16 - עודד לרנר, עזרא לוי, גיא חייט נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בנתניה

ת"פ 59169-06-16 מדינת ישראל נ' חברת מים בע"מ ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

מספר בקשה: 9

בפני כבוד השופט עוז ניר נאוי
המבקשים (הנאשמים 2-4)
1. עודד לרנר
2. עזרא לוי
3. גיא חייט
נגד
המשיבה:
מדינת ישראל

החלטה

בעניין טענות מקדמיות מטעם הנאשמים 2-4:

לפני בקשת הנאשמים 2 - 4 (להלן: "**המבקשים**"), להורות על מחיקתם מכתב האישום, משהעובדות המפורטות בו אינן מגלות לטענתם, כי עברו את העבירות המיוחסות להם.

בתמצית טוענים המבקשים כי כתב האישום מייחס להם אחריות מכוח היותם נושאי משרה בתאגיד, וזאת בהעדר הוראה מפורשת בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998 (להלן: "**חוק גנים לאומיים**") המאפשרת הטלת אחריות על נושאי משרה. משום כך, ובהעדר ייחוס רכיב עובדתי או נפשי המקים לנאשמים אחריות אישית לביצוע העבירות יש למחקם מכתב האישום.

א. תמצית כתב האישום

1. כתב האישום מייחס למבקשים 2 עבירות של **פגיעה חמורה בשמורת טבע** לפי סעיפים 30(ד) ו-57(ב) לחוק גנים לאומיים ועבירה של **פגיעה בערך טבע מוגן** לפי סעיף 33(ג) בצירוף 57(א) לחוק, וזאת בגין שני מקרים שאירעו במסגרת פעולות תחזוקה שוטפת שביצעה מקורות חברת מים בע"מ [להלן: "**מקורות**"], היא הנאשמת 1.

2. כנטען בכתב האישום, במועדים הרלוונטיים לכתב האישום, כיהן הנאשם 2 כמנהל יחידת צפון ירקון של

מקורות, והוא שהיה אחראי על פעולות האחזקה והטיפול בכל המתקנים השייכים למקורות באזור.

3. הנאשם 3 כיהן כמנהל מחלקה ביחידת צפון ירקון, והיה אחראי לתדרך את הצוותים המבצעים את עבודות התשתית, וכן לוודא כי קיימים היתרים לביצוע עבודה מגורמים שונים, אשר בשטחם עוברים קווי אספקת המים.
4. הנאשם 4 כיהן כמהנדס אזרחי של מקורות, ולפיכך היה עליו לפקח על הפן ההנדסי והתכנוני של עבודות האחזקה של קו אספקת המים, והוא שהיה אחראי לצרף מפות של השטח בו מבוצעת העבודה מטעם מקורות.
5. על פי הנתען בכתב האישום, הנאשמים 2-4 כשלו בביצוע עבודתם ולא ביצעו עבודות פיקוח ובדיקה מספקות, וזאת בשני האירועים המתוארים בכתב האישום.

ב. עיקר טענות הצדדים

עיקר טענות המבקשים (הנאשמים 2 - 4)

6. **מכוח עקרון החוקיות לא ניתן להעמיד לדין את הנאשמים כנושאי משרה** - בהעדר הוראה מפורשת בחוק גנים לאומיים המאפשרת הטלת אחריות על נושאי משרה, לא ניתן להעמיד את הנאשמים לדין בכובעם זה.
7. **כתב האישום אינו מגלה אחריות אישית של הנאשמים הן בפן העובדתי הן בפן הנפשי** - כתב האישום אינו מייחס לנאשמים רכיבים של אחריות אישית או ביצוע בצוותא של העבירות, ומשכך יש למחקם מכתב האישום אף בהתאם לפסיקת בית המשפט המחוזי בע"פ (מחוזי ב"ש) 25689-11-16 **מדינת ישראל נ' זאב צל** (16.1.2017).

עיקר טענות המשיבה (המאשימה)

8. ב"כ המאשימה טען כי אחריותם הפלילית של הנאשמים נובעת מחלקם בביצוע עבודות בשמורת טבע ללא היתר, ואין כל חשיבות לשאלה אם החוק מטיל אחריות דווקא על נושא משרה בתאגיד באופן מפורש או כנגזרת. כאורגנים מעורבים בביצוע הפרויקט, הייתה מוטלת על הנאשמים החובה לפעול רק עם היתר מתאים, ובכך חדלו.

ג. דיון והכרעה

לאחר שקראתי את הבקשה, התגובה והתשובה לה, ושקלתי את טענות הצדדים, סבורני כי דין הטענות המקדמיות להתקבל; להלן טעמי.

לא ניתן להעמיד לדין אורגן של תאגיד בגין מעשי התאגיד בהעדר הוראה מפורשת בחוק גנים לאומיים

9. כפי שנקבע לאחרונה בבית המשפט המחוזי, בעניין דומה, במסגרת ע"פ (מחוזי ב"ש) 25689-11-16 **מדינת ישראל נ' זאב צל** (16.1.2017) (להלן: "**עניין צל**"), המקור הנורמטיבי לבחינת אחריות אישית של מי שפועל עבור או בשם חברה, יכול להימצא או באחריותו האישית מכוח מעשיו שלו, או מכוח הוראות דינים ספציפיים המטילים במקומות מסוימים אחריות שילוחית לבעל תפקיד מסוים.

10. עוד נקבע בעניין צל הנ"ל, כי לא ניתן להעמיד לדין אורגן של תאגיד בגין מעשיו של התאגיד בהעדר הוראה מפורשת בחוק, והוא הדין במקרה של חוק גנים לאומיים, אשר אינו כולל הוראה חוקית כאמור [שם, פסקאות 7, 10].

11. יובהר כי בעניין צל הנ"ל, ביטל בית המשפט המחוזי את מחיקתו של אורגן מכתב אישום אשר הוגש מכוח חוק הגנים, אך זאת משום שנקבע כי הוכחה אחריותו האישית של האדם, בשל מעשיו שלו. מפאת חשיבות הדברים לענייננו, אביא להלן את דברי בית המשפט במלואם:

"בתורת האורגנים כמו גם בעיגונה בחקיקה במסגרת סעיף 23(א)(2) לחוק העונשין, אין כדי להוות מקור נורמטיבי לבחינת אחריותו של הפרט, אורגן או כל בעל תפקיד בחברה. **אחריותו האישית של בעל תפקיד בחברה נבחנת על פי מעשיו שלו ועל פי הוראות הדין הפלילי כבהתייחס לכל מעשה עבירה. ולצד זאת, כאשר קיים חיקוק מתאים, גם מכח אחריות שילוחית, אך אין זה המקרה.**

...

המקור הנורמטיבי לבחינת אחריות אישית של מי אשר פועל עבור או בשם חברה, יכול להימצא משני מקורות מרכזיים - האחד, **אחריותו האישית מכוח מעשיו שלו, ובמסגרת זו יש לבחון את התקיימות יסודות העבירה המיוחסת לו, הן היסוד העובדתי והן היסוד הנפשי, בהתייחס למעשיו שלו.** המקור השני האפשרי להטלת אחריות על בעל תפקיד בחברה, הינו **מכוח הוראות דינים ספציפיים המטילים במקומות מסוימים אחריות שילוחית לבעל תפקיד מסוים, כאשר התאגיד עובר עבירה, וזוהי למעשה הטלת אחריות שילוחית על היחיד בעל התפקיד בחברה, מכוח דין ספציפי שהורה כן.**

...

האפשרות השנייה להטלת אחריות - מכח אחריות שילוחית, אינה קיימת, בהיעדר הוראת דין ספציפית לעניין זה, אולם אין בכך כדי לשלול הטלת אחריות מכח האפשרות הראשונה.

[שם, פסקה 7; ההדגשות שלי-נ.ע.]

12. כפי שעולה מתגובת המאשימה, זו מייחסת אחריות לנאשמים 2-4 מכוח היותם אורגנים של הנאשמת 1 "אשר תחומי אחריותם והפעולות שביצעו על מנת לקדם את העבודה בתחום שמורת הטבע התבטאו פעם אחת בעבודה שבוצעה ללא היתר ופעם נוספת בעבודה שבוצעה תוך חריגה מתנאי ההיתר שניתן לנאשמת 1."

13. המאשימה לא ביצעה הבחנה במסגרת כתב האישום בין כשלים שהיא מייחסת למבקשים בתחום אחריותם כנושאי משרה, לבין אחריות המוטלת עליהם באופן אישי, ואף בתגובתה לא עשתה כן.

14. אכן, כפי שטענו המבקשים בתשובתם, אין המאשימה רשאית לייחס אחריות פלילית לנאשמים בשל היותם נושאי משרה אצל הנאשמת, ורק ככל שכתב האישום מגלה כי אלה ביצעו בעצמם, באופן ישיר, את כל רכיבי העבירה, יש מקום להותיר את כתב האישום נגדם על כנו.

כתב האישום אינו מגלה אחריות אישית של הנאשמים

15. אם כן, בהעדר אפשרות להטיל על הנאשמים אחריות שילוחית, יש לבחון אם העובדות המתוארות בכתב האישום יש בהן להקים יסודות ביצוע העבירות המיוחסות לנאשמים 2-4 באופן אישי.

16. המאשימה טענה בתגובתה כי "אחריותם הפלילית נובעת מחלקם בביצוע עבודה בשמורת טבע ללא היתר, ופגיעה בערכי טבע מוגנים ללא היתר", וכי "העובדה כי הביצוע בפועל של העבודות .. נעשו ע"י נאשמים 7-8 אין בה כדי לגרוע או לבטל את האחריות של הנאשמים 2-4 אשר עפ"י כתב האישום הם אלה השותפים בפועל להתקשרות בין הנאשמת 1 מזמינת העבודה לבין הנאשמים 7-8 מבצעי העבודה".

17. אמנם, בהחלט ייתכן כי אדם יורשע בגין חלקו בעבירה מכוח דיני השותפות, כפי שהיה בעניין צל למשל, שם נקבע כי הנאשם ביצע "ביצוע ישיר, יחד עם אחרים של היסוד העובדתי בעבירות המיוחסות לו, והכול כאשר מפורט בכתב האישום המתוקן גם היסוד הנפשי הנדרש". אלא שבענייננו אין הדבר כך.

18. במקרה דנן, כתב האישום עצמו אינו מגלה אחריות של הנאשמים שכן אינו מייחס לנאשמים אחריות אישית מלאה לביצוע העבירות בעצמם, ואף אינו מייחס להם ביצוע בצוותא. הפוך והפוך בכתב האישום ואין בו פירוט של פעולות בהן נקטו הנאשמים שיש בהן לבסס את העבירות הנטענות באופן אישי, ואף אין כל פירוט בדבר היסוד הנפשי.

19. סעיף 30 (ד) לחוק גנים לאומיים, אשר כותרתו "פעולות אסורות" קובע כך:

"30. ...

(ד) לא יבצע אדם פעולה המהווה או העלולה להוות פגיעה בשמורת טבע או בגן לאומי, אלא בהיתר בכתב מאת המנהל; לענין זה, "פגיעה" - לרבות השמדה, השחתה, הריסה,

עמוד 4

שבירה, חבלה, כתיבה, ציור או חריטה במקרקעין, הצבת שלט, גרימת נזק לבעל חיים או הטרדתו, רעייה, כריתה, קטיפה, נטילה, שינוי צורה או תנוחה טבעית של חי, צומח או דומם, או הפרעה לריבויים ולהמשך התפתחותם הטבעי, שינוי של פני הקרקע, כולל חפירה, הקמת מבנה או מיתקן, או הכנסת חומר זר, וכן השלכת פסולת או השארתה."

20. סעיף 33 (ג) לחוק גנים לאומיים, אשר כותרתו "הכרזה על ערך טבע מוגן ותקנות לאיסור פגיעה בו" קובע כך:

"33. ...

(ג) לא יפגע אדם בערך טבע מוגן, אלא בהיתר כללי או מיוחד מאת המנהל."

21. כתב האישום אינו מסביר כיצד מי מהנאשמים 2 - 4 ביצע בעצמו "פעולה המהווה או העלולה להוות פגיעה בשמורת טבע" או פגיעה "בערך טבע מוגן". כאמור לעיל, חוק הגנים הלאומיים אינו מאפשר להטיל אחריות שילוחית, ולפיכך נדרש כי כתב האישום יבסס אחריות פלילית אישית.

22. ביחס לנאשם 2 נטען ביחס לאירוע הראשון כי הוא כיהן "כמנהל יחידת צפון ירקון של הנאשמת 1" ובכובעו זה "לא פיקח על אופן ניהול עבודות השטח באזור שתחת פיקוחו", "הסתפק בתיאום העבודה ע"י מחלקת הנדסה מבלי לוודא כי בוצע תיאום עם נציגי המאשימה" וכן כי "לא בדק את תוכנית ביצוע עבודות .." (אישום ראשון, סעיף 9ב, תחת הכותרת אחריותם של הנאשמים).

23. באשר לאירוע השני נטען כי "לא היה מעורב כנדרש באופן ניהול עבודות השטח באזור שתחת פיקוחו..", כן נטען כי "הסתפק בידעה כי תואם מועד לביצוע עבודות ... למרות שידע כי מקובל לבצע עבודות הכנה..". (אישום שני, סעיף 7ב, תחת הכותרת אחריותם של הנאשמים).

24. ביחס לנאשם 3, אשר כיהן "כמנהל מחלקת ביחידת צפון ירקון" נטען ביחס לאירוע הראשון כי "לא דרש לעיין במפות", "נמנע מלבדוק מהם הסימונים... והתעלם מהשלט המורה על קיומה של שמורת הטבע...". כן נטען כי "הסתפק בתדריך טלפוני לנאשם 8... ולא פיקח בפועל..." (אישום ראשון, סעיף 9ג). ביחס לאירוע השני נטען כי "תדרך את הנאשם 8 בטלפון ... אך לא הסביר לו מה גודל השטח .." ובנוסף כי "לא פיקח בפועל על העבודה..". (אישום שני, סעיף 7ג).

25. ביחס לנאשם 4 אשר כיהן כ"מהנדס אזרחי של הנאשמת 1" נטען ביחס לאירוע הראשון כי "לא וידא את המיקום המדויק ... והניח כי קו אספקת המים נמצא בסמוך לכביש" וכי "לא ביצע פעולות תיאום..." (אישום ראשון, סעיף 9ד). ביחס לאירוע השני נטען כי "לא פיקח על העבודה שהתבצעה .. בניגוד לתנאי ההיתר שניתן לנאשמת 1" (אישום שני, סעיף 7ד).

26. לא ברור כיצד האמור מבסס כשלעצמו "פעולה המהווה או העלולה להוות פגיעה בשמורת טבע" או פגיעה

ב"ערך טבע מוגן" ביחס למי מהמבקשים. אף טענת המאשימה בתשובתה כי עניינים כאלה ואחרים יוכחו במסגרת בחינת הראיות אין בה לסייע למאשימה, שעה שכתב האישום עצמו אינו מגלה עבירה שהתבצעה בידי הנאשמים באופן עצמאי; ממילא אין בעובדות החדשות אשר פורטו בתשובת המאשימה ואשר אינן נכללות בכתב האישום, כדי לבסס אחריות פלילית של מי מהנאשמים.

27. אשר לטענת המאשימה כי אי קבלת היתר על ידי הנאשמים יש בה להפר חובת עשה, אף זו אינה מקובלת עלי, שכן המאשימה לא הצביעה על כל מקור חוקי המחייב את הנאשמים, להבדיל מן הנאשמת 1, לפעול לקבלת היתר, ומקובלות עלי בעניין זה טענות המבקשים בסעיף 4(ג) לתשובתם.

28. זאת ועוד, לו ביקשה המאשימה לייחס לנאשמים 2-4 אחריות פלילית מכוח דיני השותפות, היה עליה לפרט זאת באופן מפורש בכתב האישום, ומקובלות עלי טענות המבקשים כי בעצם שתיקתה בעניין זה יש כדי להוות פגם בכתב האישום כמשמעו בסעיף 149(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ").

29. כך אף מקובלות עלי טענות המבקשים באשר להעדר פירוט בדבר המחשבה הפלילית הנדרשת, כמפורט, בין השאר, בסעיפים 55-59 לבקשה.

30. פסקי הדין עליהם נסמכת המאשימה אף הם אינם מסייעים לטיעוניה. כך בע"פ 7399/95 **נחשתן תעשיות מעליות בע"מ נ' מדינת ישראל** (19.4.1998) (להלן: "עניין נחשתן") הורשעו המנהלים בעבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988, בו מעוגנת הוראה המטילה אחריות פלילית על נושא משרה (סעיף 48 לחוק, שכותרתו אחריות של חבר-בני-אדם). בנוסף, בעניין נחשתן הורשעו המנהלים כשותפים לעבירה, והובהר כי כאשר האדם עובר את העבירה באופן אישי אין בכך לפטור אותו מן האחריות למעשיו הוא [שם, בעמ' 124-127]. זה אינו המצב בענייננו, שכן כאמור, במקרה דנן אין הוראה חוקית המאפשרת ייחוס אחריות כנושא משרה, וכתב האישום דנן אינו מפרט את אחריותם האישית.

31. גם ע"פ 137/79 **גלנט נ' מדינת ישראל**, לה (3) 746 (1981) אינו מסייע לטיעוניה המאשימה, שכן אף הוא עוסק במצב בו מנהל מבצע באופן אישי את כל יסודות העבירה, ומבהיר כי ניתן לייחס הן לתאגיד והן למנהל את אותה העבירה, כאשר שניהם מקיימים את היסוד העובדתי והנפשי [שם, בעמ' 750 - 751]. כאמור, זהו אינו המצב בענייננו.

ד. סיכום

32. לנוכח כל האמור לעיל, בהעדר אפשרות לייחס לנאשמים אחריות שילוחית כאורגנים של הנתבעת 1, ובהעדר פירוט מספק בכתב האישום בדבר אחריותם האישית, ראיתי לקבל את טענותיהם המקדמיות של המבקשים

ולקבוע כי העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה ביחס לנאשמים 2-4.

33. עם האמור, ובתוקף סמכותי מכוח הוראות סעיף 150 לחסד"פ, ניתנת למאשימה ארכה בת 14 יום לתקן את כתב האישום. לא יתוקן, יימחקו הנאשמים 2-4 מכתב האישום.

ניתנה היום, ז' טבת תשע"ח, 25 דצמבר 2017, בהעדר הצדדים.